

KÜLTÜR BAKANLIĞI'NIN TÜRK DÜNYASI İLE İLGİLİ YAYINLARI

"İlmî çalışmalar yapan üniversiteler ve bazı resmî ve özel kurumların yayınları dışında Anadolu dışına taşan yayınlar yok denecek kadar azdır. Buna bağlı olarak Anadolu'da yaşayan insanımız, Anadolu sahası dışında kalan diğer Türk zümreleriyle de haberleşemez duruma gelmiştir."

İsmet ÇETİN

Teknolojik gelişmenin başdöndürücü bir süratte olduğu günümüzde basılı malzeme; bilginin, kültürün fikirlerin en kolay ve süratli öğrenme kaynağıdır. Binlerce yıllık tarihimize beraber, o tarihi birikimin sayesinde yaşadığımız günü, çevremizde olup biteni daha çok yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz. Eski dönemlerde ve günümüzde yazılan kitaplar bu yazılı malzeme içinde önemli bir yer tutmaktadır.

Zaman zaman resmî kurum ve kuruluşlarca girişilen yayın faaliyetlerine özel kuruluşlar da katılmaktadır. Bu yayınlar mimariden mutfağa, fen bilimlerinden sosyal bilimlere kadar her sahada binlerce kitaptır. Ancak bütün bu yayınlar içinde genellikle Anadolu sahası dışına çıkmamış, çıktığı zamanlarda ise daha çok Batı sahasına yönelmiştir. İlmî çalışmalar yapan üniversiteler ile bazı resmî ve özel kurumların yayınları dışında Anadolu dışına taşan yayınlar yok denecek kadar azdır. Buna bağlı olarak Anadolu'da yaşayan insanımız, Anadolu sahası dışında kalan diğer Türk zümreleriyle de haberleşemez duruma gelmiş, soy bağlarının yanında kültür bağları da kopma derecesine gelmiştir. Çalışmaların ilmî ölçüler içinde olması ve mahdut sayıda insanın hizmetine sunulması da bunda müessir olmuştur.

Kültür Bakanlığı, -zenediyorım- imkanıla dahilinde, devletin iç ve dış politikasını da dikkate alarak yayın faaliyetleri içinde Anadolu sahası dışındaki diğer Türk sahaları hakkında bazı eserleri yayımlanmış ve daha çok okuyucuya ulaşmayı başarmıştır.

1939 yılında toplanan Birinci Türk Neşriyat Kongresi ve 36 yıl sonra 1975 yılında ancak yapılan İkinci Türk Yayın Kongresi de kültür yayınları konusunda alınan kararlar doğrultusunda Türk kültürün kaynak eserleri zaman zaman yayınlanmıştır. Kültür Bakanlığı'nın esas görevlerinden olan bu faaliyet çerçevesinde değerlendirilmesi gereken Türk dünyası ve bunlarla ilgili yayımlar son dönemlerde hızlanmıştır. Bunu takdir etmek gerekir. Kâğıt fiyatları telif hakları gibi büyük harcamalar gerektiren bu faaliyetin az sayıda personelle yürütülmesi de dikkat çekicidir.

Bu yazımızda, Kültür Bakanlığı tarafından yayınlanan Anadolu dışındaki Türk zümrelerinin folklor ve edebiyatlarıyla ilgili kitapların bibliyografyalarını vereceğiz. Bu kitapların seçilmesinde, sadece Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi değil, çeşitli dizilerde yer alanlar da zikredilmektedir. Yayın tarihlerine göre sıraladığımız kitaplar, müşterek Türk kültürü ile diğer Türk sahaları hakkında yazılan müstakil eserlerdir. İki ve daha fazla baskıları yapılan eserler ise, parantez içinde verilmiştir.

- ERĞİN, Muharrem, Dede Korkut Kitabı, İstanbul 1969, MEB, 240 s.
- TAKAT, S. (Çev. Sadrettin Karatay), Macaristan Türk Aleminde Çizgiler, İstanbul 1970, MEB, 436 s.
- CAFEROĞLU, Ahmet, Kaşgarlı Muhtut, İstanbul 1970, MEB, 63 s.
- BANG, W.-R.R. ARAT, Oğuz Kağan Destanı, İstanbul 1970, MEB, 39 s.
- ERĞİN, Muharrem Orhun Abideleri, İstanbul 1970, MEB, 157 s.
- LİGETTİ, Lajos (Çev. Sadrettin Karatay), Bilinmeyen İç Asya I, İstanbul 1970, MEB, 270 s.
- , Bilinmeyen İç Asya II, İstanbul 1970, MEB, 239 s.
- ARAT, R. Rehmeti, Babümâme I, İstanbul 1970, MEB, 182 s.
- , Babümâme II, İstanbul 1970, MEB, 216 s.
- ÖĞEL, Balaeddin, Türk Kültürünün Gelişme Çağları I, İstanbul 1971, MEB, 170 s.
- , Türk Kültürünün Gelişme Çağları II, İstanbul 1971, MEB, 168 s.
- , Türk Mitolojisi I, İstanbul 1971, MEB, 111 s.
- , Türk Mitolojisi II, İstanbul 1971, MEB, 341 s.
- GRÉNARD, Fermand (Çev. Orhan Yüksel) Babür, İstanbul 1971, MEB., 207 s.
- İNAN, Abdülkadir (Hazırlayan), Manas Destanı, İstanbul 1972, MEB., IV + 267 s.
- İNAN, Abdülkadir (Kısaltarak Türkiye Türkçesine Çeviren), Manas Destanı, (2. Baskı) Ankara 1985, Ongun Kardeşler Matbaacılık Sanayii, 218 s.
- SEVİN, Nurettin, On Üç Asırlık Türk Kıyafet Tarihine Bir Bakış, İstanbul 1973, MEB, 152 s.
- ASLANAPA, Oktay, Türk Sanatı İstanbul 1972, MEB., 134 s.+Harita+181 resim.
- , Türk Sanat II, İstanbul 1973, MEB., 264s.+Harita+327 resim
- GAZİMİHAL, MAHMUT R., Türk Vurmalı Çalgıları, Ankara 1975, Ankara Üniversitesi Basımevi, 63 s.+19 resim.
- , Ülkelerde Kopuz ve Tezeneli Çalgılarımız, Ankara 1975, Ankara Üniversitesi Basımevi, 192 s.
- ASLANAPA, Prof. Dr. Oktay, Kıbrıs'ta Türk Eserleri, İstanbul 1975, Güzel Sanatlar Matbaası, III+48s.+52 resim+24 plan
- GAZİMİHAL, Mahmut R., Türk Nefesli Çalgıları Ankara 1975, Ankara Üniversitesi Basımevi, VIII+63 s.+22 resim.
- BARTHOLO, W. (Haz. K. Yaşar Koprıman A. İsmail Aka) Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler, Ankara 1975, Emel Matbaası, 390 s.+1 harita
- RADLOF, W. (Çev. Prof. Dr. Ahmet Temir), Sibirya'dan Seçmeler, İstanbul 1976, MEB., XII+408 s.+1 harita.

(---, Sibirya dan Seçmeler (Çev. Prof. Dr. Ahmet Temiz), (2. Baskı) Ankara 1986, Sevinç Matbaası, 409 s.)

İNAN, Abdulkadir, Eski Türk Dini Tarihi, İstanbul 1976, MEB, XVI 256 s.

GÖKYAY, Orhan Şaik, Dede Korkut Hikayeleri, İstanbul 1976 MEB., VIII + 284 s. + resim.

ERCILASUN, Dr. A. Bican, Bugünkü Türk Alfabeleri I, Ankara 1977, Pars Matbaası, 264 s. (Bu eserin 2. Baskı işleri yürütülmektedir.)

---, Bugünkü Türk Alfabeleri II, Ankara 1977, Pars Matbaası, (Bu eserin 2. baskı işleri sürmektedir.)

ÖGEL, Bahaeddin, Türk Kültür Tarihine Giriş I, İstanbul 1978, MEB., XVI+495 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş I (2. Baskı) (Türklerde Köy ve şehir Hayatı) Ankara 1985, Meteksan Matbaası, XIV+ 495 s.)

---, Türk Kültür Tarihine Giriş II, İstanbul 1978, MEB., XXIII+527 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş II 2. Baskı (Türklerde Ziraat Kültürü, Göktürklerden Osmanlılara), Ankara 1985, Meteksan Matbaası XXI+ s.)

---, Türk Kültür Tarihine Giriş III, İstanbul 1978, MEB., XV+376 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş III 2. Baskı (Türklerde Ev Kültürü. Göktürklerden Osmanlılara) (2. Baskı) Ankara 1985, Meteksan Matbaası, XII + 376 s.)

---, Türk Kültür Tarihine Giriş IV, İstanbul 1978, MEB., XVI+ 456 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş IV, 2. Baskı İstanbul 1978, MEB., XV+440 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş V, İstanbul 1978, MEB, XV + 440 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş V (Türklerde Giyecek ve Süslentme-Göktürklerden Osmanlılara) (2. Baskı), Ankara 1985, Meteksan Matbaası, XIII 440 s.)

DEDE, Abdürrahim, Batı Trakya Türk Folkloru, İstanbul 1978 , MEB, 194 s.+16 resim

BULUD Karaçolu Şehid, (Haz. Dursun Yıldırım) Sazının Sözü, Ankara 1980 Modern Matbaa, 301 s.

KAFESOĞLU, Prof. Dr. İbrahim, Eski Türk Dini, Ankara 1980, Emel Matbaası, 67 s.

---, Kutadgu Bilig ve Kültür Tarihimizdeki Yeri, İstanbul 1980, Polat Matbaası, 48 s.

DEVLETŞİN, Tamerbek, (Çev. Mehmet Emircan,) Sovyet Tataristanı, Ankara 1981, Sevinç Matbaası, VIII+ 562 s.

BOOR, Helmut de, (Çev. Yağar Önen) Tarihten Efsanede ve Kahramanlık Destanlarında Atilla, Ankara 1981, Emel Matbaacılık, 69 s.

ALTINAY, Ahmet Refik (Haz. Yunus Zeyrek), Kafkas Yollarında, Ankara 1981, Emel Matbaacılık, 93 s.

ALTAY, Halife, Anayurttan Anadolu'ya, Ankara 1981, Modern Matbaası, XIX+469 s.

Ahmet Yesevi, (Haz. Kemal Eraslan), Divân-ı İlekmetten Seçmeler, Ankara 1983, Başbakanlık Basımevi, 504 s.

SAKAOĞLU, Doç. Dr. Saim (Haz.), Kıbrıs Türk Masalları, Ankara 1983, Başbakanlık Basımevi, 167 s.

---, (Haz.), Kıbrıs Türk Masalları (2. Baskı), Ankara 1986, Sevinç Matbaası, 167 s.)

ÖNDER, Mehmet, Yurt dışı Müzelerinde Türk Eserleri, Ankara 1983, Başbakanlık Basımevi, 128 s.

ÖGEL, Prof. Dr. Bahaeddin, Türk Kültür Tarihine Giriş VI, Ankara 1984, Başbakanlık Basımevi, XXIII+ 505 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş VII, Ankara 1984, Başbakanlık Basımevi, XIX 412 s. 120 resim.

KÜRKÇÜOĞLU, Kemal Edip (Haz.), Seyyid Nesimi Divânından Seçmeler, Ankara 1985, XXXII+412 s.

ARASLI, Altan Alhan (Haz.) Azeri Türklerinin Halk Hikayeleri Ankara 1985, Başbakanlık Basımevi, VII+349 s.

KESİKOĞLU, Orman, Bulgaristan'da Türkler, Ankara 1985, Başbakanlık Basımevi,

MEHMET Emin Efendi (Haz. Rıza Akdemir) İstanbul'dan Orta Asya'ya Seyahat, Ankara 1986, Sevinç Matbaası, 159 s.

ALTINAY, Ahmet Refik, Kafkas yollarında (Haz Yunus Zeyrek), Ankara 1986, Sevinç Matbaası, 93 s.

HENRI de Coulbeuf de Blocguenville, Türkmenler Arasında, Ankara 1986, Başbakanlık Basımevi, 118 s.

SERTOĞLU, Murat, Rumeli Türk Pehlivanları (Kurt Dereli Mehmet Adalı Halil), Ankara 1986, Sevinç Matbaası, 215 s.

ALTAYLI, Seyfettin (Haz.), Aparçı Sellar Saranı Ankara 1987, Ünal Matbaası, VIII+198 s.

ÖGEL, Prof. Dr. Bahaeddin, Türk Kültür Tarihine Giriş VIII, Ankara 1987, Başbakanlık Basımevi, XI+516 s.

---, Türk Kültür Tarihine Giriş IX, Ankara 1987, Başbakanlık Basımevi, XXVII+486 s.

TANYU, Prof. Dr. Hikmet, Türklerde Taşla İlgili İnançlar, Ankara 1987, Gaye Matbaası, XIV+317 s.

AKALIN, Dr. Ş. Haluk, Saltuk-Nâme I, Ankara 1987, Sevinç Matbaası, IV 534 s.

YÜCEL, Yrd. Doç. Dr. Kemal, Saltuk Nâme'de Tarihî ve Dini Efsanevi Unsurlar, Ankara 1987, XV 394 s. Sevinç Matbaası, XV 394 s.

HAFIZ, Prof. Dr. Nimetullah, Bulgaristan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi I, Ankara 1987 X+355 s.

---, Bulgaristan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi II, Ankara 1987, X+390 s.

ONK, Nizamettin-İslâm Eleskerzâde, Gögçeli Âşık Elesker, Ankara 1987, XVI+488 s.

ACAROĞLU M. Türker, Bulgaristan'da Türkçe Yer Adları Kılavuzu. Ankara 1988 Sevinç Matbaası 400 s.

BERGÜŞAT, Celal, Kaçak Nebi, Ankara 1988, Başbakanlık Basımevi, 293 s.

Ebul-Hayr-ı Rumî, Saltuk-Nâme II (Haz. Dr. Ş. Haluk Akalın), İst. 1988, Gençlik Basımevi, V+371 s.

HAFIZ, Prof. Dr. Nimetullah, Yugoslavya'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi I-Şiirler-Ankara 1989, VII+310 s.

---, Yugoslavya'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi II-Roman-, Ankara 1989, VII+455 s.

---, Yugoslavya'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi II-Tiyatro-, Ankara 1989 VI+258 s.

ÖZKAN, Yrd. Doç. Dr. İsa Abdurrahman İnan Destanı, Ankara 1989, XII+206 s.

---, Yusuf Bey Ahmet Bey (Bozoğlan) Ankara 1989, Fon Matbaası,

HAFIZ, Prof. Dr. Nimetullah, Bulgaristan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi III, Ankara 1989, VII+197 s.

ALP, Dr. İlker, Bulgar Zulmünü Günümüze Kadar İhtikâl Ettiren Edirne ve Çevresindeki Şehitlikler, Ankara 1989 (Baskı işleri devam etmektedir.)

ERCILASUN, Prof. Dr. Ahmet B. - A. Şekür TURAN (Toplayan ve Düzenleyen Ehet İlaşim), Uygur Halk Masalları, Ankara 1989, X+141 s.

Derlenen Kumuk Türklerine Ait sarınlar (Maniler)" adıyla bir makale yayınlamıştır. İşte Kumukların acı akıbetini dile getiren bir sarın:

"Bozulsun Hasan Kal'a

Taş üstünde daş kalmayınca(ya kadar)

Yahşi yiğitler kırıldı

Ata yurtta genç kalmağınca(ya kadar) (S.184). Rumeli Türkleri, Osmanlı'nın Rumeli'den çekilmesinden sonra vatanlarını terke mecbur bırakılmış bir başka Türk grubunu meydana getirmektedir. Bugün ekseriyete Yugoslavya, Bulgaristan Yunanistan ve Romanya'de yaşayan Rumeli Türkleri hakkında Prof. Dr. Nimetullah İlaftız'ın çalışmaları dikkat çekicidir. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları arasında çıkan "Yugoslavya'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi (3 Cilt)", "Bulgaristan'da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi (2 Cilt)" Pristina'de yayınlanan "Kosova Türk Halk Edebiyatı Metinleri" ve MİFAD tarafından yayınlanmakta olan "Bulgaristan Türk Halk Edebiyatı Metinleri (2 Cilt)" hemen göze çarpan eserleridir. Yer darlığı sebebiyle örnekler veremediğimiz bu eserlerde de Türk'ün vatan şuurunu, ıstıraplarını duru bir Türkçeyle şiirlere yansıttığını görmekteyiz. Ayrıca bu şiirlerde şairlerin hiç de bedbin olmadıklarını vatanlarının güzelliklerine ve yarınlarına gurur ve ümit dolu mısralar söylediklerini gördük.

Irak Türkleri dil ve kültür itibariyle Erzurum'daki, Urfa'daki Türk'ten hiç bir farkı olmayan bir Türk grubudur. Irak'ta Baas Rejiminin kurulmasından sonra katlimama uğratılan, asimile edilmeye çalışılan Irak Türkleri, bugün de Türklük şuurlarını daha da güçlendirerek hayatîyetlerini devam ettirmektedirler. Bunun en güzel örneklerini

Atâ Terzibaşı'nın çalışmalarında görmekteyiz. Ötügen Yayınevi tarafından basılan "Kerkük Hoyrat ve Manileri" adlı eserinde yazar, Irak Türkleri arasında canlı bir şekilde yaşayan sözlü geleneği bize göstermektedir. Bu eserden aldığımız şu anonim hoyrat Türk milletinin vatan şuurunun abidevi bir şiiri kabul edilmelidir:

"Yad elinde

Öt bülbül yad elinde

Bir diyar mezar olsun

Kalmasını yad elinde"(S.422)

Ele geçen ilk yazılı belgelerimiz olan Orhun Abidelerinden başlayarak çeşitli devir ve eserlerimize bakıldığında, siyasî hadiseler değelenirildiğinde Türk'ün vatan şuurunun ne derece kuvvetli olduğu hemen görülür. İslamiyet sonrasında bu şuur, "Hubul-vatan mine'l-ıman "(Vatan sevgisi imandandır) hadisinden de ifadesini bularak devam etmiştir. Ne var ki, geniş kütellerdeki "aşiretçilik" "kabilecilik"- ve bir uzantısı olarak- "hemşehricilik" Türk dünyasında vatan şuurunun şumülünü daraltmakta; birlik, müşterelik düşüncelerinin önünde engel olarak durmaktadır. Vatan Şuuru, - yukarıda görüldüğü gibi - Abdurrahman Han'da Hote'n'e, Yozgatlı Hüznü'de Yozgat'a münhasır (Bkz. M. Öcal OGUZ, Hüznü'nün Şirlerinde Yozgat, Birliğe Çağrı, Şubat 1988, s. 24-25) kalmaktadır. Bu tür örnekleri bir hayli çoğaltmak mümkündür.

Gerek folklor çalışmalarının sıhhati gerekse Türk dünyasının kültürel bütünlüğü bakımından bu sığ düşünceden başta folklor âlimi olmak üzere, herkesin kurtulması ve "vatan şuru"yla "milliyet şuru" nun bir terkibe tâbi tutulması, "ayrılan parçaların" ıstırabının dindirilmesi yönünde ilk ciddi teşebbüs olacaktır.

Bağ tarafı s. 13'de
rilmek suretiyle karşılaştırılmıştır. Türkmen edebiyatının şekillenme aşısı olarak 17. asır kabul edilmiş bundan sonraki devir daha geniş bir şekilde ele alınmıştır. Folklorla ilgili bahisler, bu konuda derli toplu bilgi veren bir kitap basıldı denilerek edebiyat tarihine dahil edilmemiştir. (Türkmen Halk

Dörediciliği, Aşgabat, 1967) I. Ciltteki "Sözbaşı" nda belirtildiği gibi konular yerli geldiğinde (Marksistlik-Leninistlik noktayı nazardan" ele alınmıştır. Bununla birlikte Türkmen edebiyatı konusunda derli toplu bilgi veren hacimli bir eser olması dolayısıyla "Türkmen Edebiyatının Tarihi" Türkiye'deki edebiyat araştırmacılarının da istifadesine açık bir eserdir.

Bağ tarafı s. 29'da

(*) Azerbaycanlı ses sanatçısı

(**) Müge Oruçkaptan; İstanbul Televizyonu spikeri.

(1) Ehet HAŞİM. Uygur Halk Masalları, (Türkiye Tarihçesine aktaranlar: Prof. Dr. Ahmet B. ERCİLİLASUN- A. Şokür TÜ-

RAN) Ankara, 1989, 141 s.

(2) Nilgün TANGÜÇ, Uygur Halk Koşakları, (Basılmamış mezuniyet tezi), Ankara, 1989, 136 s.

(3) Ali YAKICI, "Irak Türklerinde Deyimler ve Atasözleri", Türk Kültürü, 229. MArt 1988, s. 190

FETHİ TEVETOĞLU'YU KAYBETTİK

Dergimizin baskı işleri devam ederken Türk kültür ve fikir hayatının bir seçkin simasının daha aramızdan ayrıldığı haberini aldık. Türk milletinin birlik ve bütünlük içerisinde ulaşacağı mutlu yarınlara inanmış bu gönül ve ideal adamına Tanrı'dan rahmet, Türk milletine başsağlığı dileriz.